

Tommy Wieringa: Joe Speedboat | Maailmankirjat

Risto Niemi-Pynttari

PYÖRÄTUOLLIKERTOJA POIKAPORUKASSA

“Peloton Joe Speedboat rysähtää kuin meteoriitti hollantilaiseen Lomarkin kylään. Hänen isänsä ajaa muuttopäivänä koko perheen kuorma-autolla talon seinästä sisään. Joe menettää rytkäksä isänsä muttei rohkeuttaan. Hän näyttää kylän pojille, kuinka unelmat toteutetaan. Pyörätuoliin joutuneesta Fransjesta Joe löytää sananmukaisesti vahvuuden ja valmentaa tämän kilpailevaksi kädenvääntäjäksi.” (Terhi Anttila, Savon Sanomat) **Kirjapeto** luonnehtii Joe Speedboatin poikakirjalajin osuvasti:

“Rakastan”lapsuuden viimeinen kesä” -stooreja niin leffoina kuin kirjoina! Ylittämättömiä ovat leffoista *Billy Elliot* sekä *The reflecting skin – Lapsuuden loppu* ja kirjoista **Harper Leen** *Kuin surmaisi satakielen* ja **Stephen Kingin** *Stand by me*.

En ole varma olenko edes lukenut novellia *Stand by me*, sillä niin upeasti hauska, pelottava ja haikea leffa vangitsee Kingin tavan kertoa. Joe Speedboatissa on samoja piirteitä: neljän pojan kopla, jossa kaikilla on omat roolinsa, ryhädynamiikka ja se, mitä kullekin tapahtuu. Kertojana kasvutarinoissa on usein fiksu, herkkä ja vetäytyvä poika, josta tulee jotakin; kunnan mies tai vaikkapa kirjailija kuten *Stand by me* -tarinassa. Sitten huonoista oloista tuleva, mutta rehti poika ja pari muuta kaveria, joilla on jokin määrittävä ominaispiirre (rikkaus, änkytys, lihavuus, väkivaltaisuus).” **Kirjapeto**.

Eräs romaanin alkupuolen luku kertoo siitä, kuinka Fransje saa naakanpoikasen lemmikikseen. Aihe on klassinen poikakirjoissa: kuinka poika saa elättivariksensa, josta tulee tälle erottamaton kumppani.

Tarina on kuitenkin aika epätavallinen: vammaisen Fransje saa ensin houkutelua Sam veljensä työntämään hänet pyörätuolissa naakanpesien luo. Sam kiipeää puuhun hakemaan linnunpoikasta, mutta sitten tapahtuukin jotain. Sam joutuu paniikkiin korkealla puussa ja jäähmettyy siihen. Fransje ei voi kuin lähteä hakemaan apua. Kun Joe Speedboat tulee hänen kanssaan naakanpesille, niin Sam onkin pelastautunut omin avuin. Puhelkyvytön Fransje ei voi kuin viittilöidä pesien suuntaan ja Joe käy haklemassa hänelle sen toivotun naakanpoikasen.

Tarina valottaa osuvasti vammaisen pojan maailmaa: siinä on kaksi tarinaa. Se, että hän olisi halunnut vain naakanpoikasta, Sam -veljensä vaaraan joutumisesta piittaamatta. Ja tämä tarina jonka hän itse kertoo:

Naakat tekivät pesänsä lammikon rantapuiden halkeamlin ja koloihin, ja eräänä keskiviikkoiltapäivänä tein Samille selväksi, että hänen pitäisi poimia minulle pesästä poikanen.

“Okei”, Sam sanoi.

Hän seurasi minua toinen käsi tuolin kahvalla ja pulisi taukoamatta tyypillisiä Sam-tyhjänpäiväisyyksiään.

Katselin tulvaniitylle, joilta jokivesi oli jälleen vetäytynyt ke säpadon taakse. Puut olivat siellä tyvestään tummia, niistä näki miten korkealle vesi oli sinä talvena noussut. Puiden yllä näkyi mustia pisteitä. Olin hiukan jännittynyt. Halusin naakan myös siksi, että ne ovat uskollisia; naakkapariskunta pysyy aina yhdes sä, ja kun naakanpoikasen ottaa hoitoon jo pienenä, se kiintyy samalla tavoin ihmiseenkin. Mutta pitää aloittaa varhain.

“Tuonneko minun pitää mennä?” Sam sanoi, kun olimme puiden luona.

Hän urputti aikansa, mutta kiipesi lopulta nelinkontin alas padolta. Hän jäi hetkeksi seiso- maan erään puun luo, jonka rungossa oli oksia alas asti, ja katseli ylös kunnes näki naakan, joka lensi kohti puussa olevaa pesäänsä. Hän lähti kiipeämään. Linnut lentelivät levotto- masti puiden latvojen ympärillä, ne olivat jo kauan tienneet, että nyt oli paha merrassa. Mi- nua paleli, talvi häälyi vielä kevään lämpimämpien ilmakerrosten välissä. Oli jo hämärää, ja minun täytyi pinnistellä pystyäkseen erottamaan kaukana olevat asiat Lammikon ranta- puut näyttivät ihan myrkytetyiltä, ne olivat kutakuinkin kuolleita ja jotkin niistä loivat jo hitaasti kuortaan ja seisoivat paljaina ja kylmissään. Sam oli kiivennyt jo kolmasosan mat- kasta puun latvaan ja jatkoi kankeasti ylemmäs. Hän ei ollut tosiaankaan ollut paikalla silloin, kun älyä ja notkeutta jaettiin.

Hänellä oli totta puhuen vain yksi ominaisuus, hän oli nimittäin aika kiltti, mikäli kiltteys nyt on ominaisuus eikä poikkeavuus, jonka aiheuttaa sellaisen julmuuden puuttuminen, joka piti Dirkin kaltaiset ihmiset kasassa.

Sam oli enää metrin päässä pesästä, kun hän äkkiä lakkasi liikkumasta. Siristin silmäni sirrilleen, mutta en nähnyt kunnolla, mikä oli hätänä. Hetken päästä kuulin hänen huu- tavan, siinä tuli paljon kaikenlaista vittusaatanaa. Hän oli joutunut paniikkiin. Puu oli erittäin huono paikka joutua paniikkiin. Se sai minut kerta kaikkiaan raivoihini. Hän kil- lui liikkumattomana taivaan ja maan välillä ja minä taas istuin tiehen naulittuna, joten en voinut muuta kuin ajaa takaisin kylään, hakea apua ja toivoa että hän pitäisi pintansa siellä ylhäällä. Ajoin niin kovaa kuin pystyin.

Kuulin vielä kauas naakkojen hälytyskirkkaisut niiden kierrellessä Sam-paran ympärillä.

Ajoin kylään Takalaidan kautta. Joe asui ensimmäisessä talossa. Sisällä paloivat valot, ta- lo loisti kuin kasvihuone. Jyskytin etuovea nyrkillä, India avasi. Hän yllättyi selvästi näh- dessään minut. En ollut aikaisemmin päässyt katsomaan häntä kunnolla, joten pystyin vasta nyt toteamaan että hän oli melkoisen nätti, vaikka olikin silloin vielä kovin nuori. Oikeastaan näin varsinaisesti sen, että häneen tulisi tietyssä iässä epätavallista kauneutta ja että siihen päivään asti miehet katselisivat häntä kärsimättömästi niin kuin maanvilje- lijä keväällä katselee kasviensa hentoa vihreää, joka yltää vasta hädin tuskin maanpinnan yläpuolelle. Indialla oli toisenlainen ruumiinrakenne kuin veljellään, hän oli paljon hen- nampi, mutta hänellä oli sama kirkas katse.

“Miten voin auttaa sinua?” hän kysyi vihdoin.

Nielaissain paksua limaa, jota oli kertynyt suuhuni kiiruhtaessani kylään, ja nostin pääni.

“UH-UH-DZ000OUH”, mölisin.

“Joe?” hän kysyi. “Etsitkö Joeta?”

“TJH-J0000H.”

Puhuin kuin Chewbacca, se Tätlien sodan karvaturri. India meni taloon ja jätti oven auki. Ihan kuin sisällä olisi ollut masuuneja, niin lämmintä ja valoisaa siellä oli. Sieltä säteili samaa hehkua kuin meidän kylpyhuoneemme lämpöpatterista. “Ovi kiinni!” kiljui joku, varmaankin se, joka maksoi laskut.

“Joe! Sinua kysytään!” India huusi.

Oli siis pelkkä sattuma, että Joe Speedboat asui lähimmässä talossa. Toisaalta juuri Joe on henkilö jota Fransje ihailee, jonka hän haluaisi ystäväkseen, jolta hän mieluiten ottaisi naakanpoikasen.

Kuulin Joen tömistelevän alas portaita. Sitten hän seiso i edes säni näköjään valtavan

“Fransje, jopas nyt.”

Katsoin vaiti ylös häneen.

“Okei, mitä on tapahtunut ja miten sinä teet sen minulle sel väksi?”

Viittoilin kiivaasti kohti patoa ja elehdin, että hänen pitäisi tulla mukaan.

Lassie, tuo nokkela paimenkoira.

“Vedän vaan kengät jalkaan”, Joe sanoi.

Hän työnsi minua. Hänen kätensä uhkuivat energiaa. Oli se hetki jolloin kaikki muuttuu siniseksi, metallinsiniseksi, jolloin kaikki väri vetäytyy esineistä ja ne käyvät sinisiksi ja koviksi ja tummiksi ennen kuin vähitellen vajoavat pimeyteen.

“Onko sinne pitkä matka?” Joe kysyi.

Osoitin eteenpäin ja Joe alkoi kertoa modernin fysiikan ihmeistä, joista hän oli niihin aikoihin kovasti kiinnostunut. Joella oli totisesti yksinpuhelun lahja. Jossain puolimatassa hän äkkiä pysähtyi ja sanoi: “Mikä tä mä on?” Hän osoitti suojakoteloa, jossa oli kaukoputkeni. Olin saanut sen äidiltä, joka ymmärsi, että katsomalla minä karkotin, puutteisiini liittyvät masentavat ajatukset Kaukoputki riippui tuolini sivulla, se oli osa vähitellen kasvavaa sotavarustustani. Joe kiersi kotelon kannen auki ja kaukoputki liukui hänen käteensä.

“Vau”, hän sanoi ja nosti kaukoputken vasemmalle silmälleen. Hän näki helposti joen vastarannan ja padon takaiset talot. Kaukoputkeni oli huippuluokkaa, Kowa 823, siinä oli 20-60 kertaa suurentava zoom ja 32 kertaa suurentava laajakulmaokuaati.

“Vai tätä sinä puuhaat, katselet meitä”, hän sanoi laskiessaan kapineen alas. “Mutta se mitä ajattelet jää salaisuudeksi.”

Hän osoitti minua kaukoputkella kuin karttakepillä. Häpeä leimahti kasvoilleni, katselija oli joutunut katsottavaksi, minä joka luulin olevani näkymätön, koska kukaan ei koskaan

suonut minulle huomiotaan puolta minuuttia kauempaa, en ollut jäänyt häneltä huomaa-
matta. Kiitollisuuden tunne kuristi kurkkuani minut nähtiin, ja näkijä oli se ainoa ihminen
koko maailmassa, jonka halusinkin näkevän minut...

“Mitä nyt?”

Minkäs minä sille voin, olin vain liikuttunut.

Elehdin, että meidän täytyi jatkaa, Sam voisi pudota puusta minä hetkenä tahansa. Mut-
ta kun tulimme lammikolle, en nähnyt häntä. Tähyilin paniikissa maahan, mutta ei hän
maannut sielläkään voihkimassa selkä murtuneena tai jalka omituisessa kulmassa. Rauha
näytti palanneen naakkayhdyskuntaan. Ehkä Sam oli
sittenkin päässyt omin voimin maahan ja kävellyt peltojen poikki

Mutta minulla ei ollut edelleenkään naakanpoikasta.

Joe seisoi vieressäni aivan ymmällään. Nykäisin häntä hihasta ja hän kumartui puoleeni.

“Mitä nyt tehdään?”

Esitin kädelläni miten kuten siiveniskua siinä olisi yhtä hyvin voinut nähdä kauharuop-
paajan tai haukkaavan pacmancin ja osoitin puita. Joe katsoi edestakaisin lenteleviä lintuja
ja niiden takana näkyvää taivasta, joka tiivistyi tiivistymistään, ja sanoi siten: “Ymmärsin-
kö oikein, haluatko sinä variksenpoikasen?”

Minä virnistin kuin apina.

“Pitääkö mun hakea sellainen otus pesästä, sitäkö varten me tultiin tänne?”

Hän pudisti päätään mutta liukui sen enempää mukisematta alas rinnettä, kiipesi puuhun
notkeasti kuin ninja ja oli saman tien taas alhaalla. Hän piti kädessään kokoon käpertynyttä
poikasta.

Klassinen poikakirjojen elättivaris -aihe on näin toteutettu mutta hieman kummallisella
tavalla.

“Tätäkö sinä halusit?” Joe kysyi epäuskoisena.

Hän pani poikasen syllini ja minä kupersin käteni varovasti sen ympärille.

“Varo, sillä on vahvat kynnet.”

Naakanpoikanen tuntui lämpimältä ja hiukan kostealta, ja kaikessa pienuudessaankin se
oli kuin iso, sykkivä sydän, joka hyrisi
kämmenkuopassani.

“No jaa”, Joe sanoi harteitaan kohauttaen, “täytyyhän itse kullakin olla jotain silitettävää.”

Tommy Wieringa Joe Speedboat Suom. Titia Schuurman. Avain 2008.